

7.9.2022

EOAK/4655/2022

Sisäministeriö

PL 26

00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Maahanmuuttoviraston automaattisen päätöksenteon oikaisuvaatimusta koskevaksi lainsäädännöksi (VN/16805/2022-SM-3)

Sisäministeriö on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamieheltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Maahanmuuttoviraston automaattisen päätöksenteon oikaisuvaatimusta koskevaksi lainsäädännöksi.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia, kansalaisuuslakia, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annettua lakia, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annettua lakia ja kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annettua lakia.

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa Maahanmuuttoviraston automaattinen päätöksenteko ehdotettavan ja oikeusministeriössä valmistelussa olevan hallinnon yleislainsäädännön edellytykset täyttävissä asioissa.

Nyt kyseessä olevassa esityksessä ehdotetaan säädettäväksi oikeudesta vaatia oikaisua Maahanmuuttoviraston automaattisessa päätöksentekomenettelyssä ratkaisemassa asiassa. Maahanmuuttoviraston automaattisen päätöksenteon mahdollistamisella tavoitellaan asioiden viivytyksettömän käsittelyn turvaamista ja Maahanmuuttoviraston rajallisten resurssien tarkoituksenmukaista kohdentamista. Näin voidaan esitysluonnoksen mukaan myös osaltaan edistää käsittelyaikojen lyhentämistä.

Automaattista päätöksentekoa koskevan hallinnon yleislainsäädännön ollessa vielä valmisteltavana totean vain lyhyesti seuraavan.

Pidän esityksen tavoitteita viivytyksettömän käsittelyn edistämiseksi Maahanmuuttovirastossa kannatettavina. Oikeusasiamies saa jatkuvasti kanteluita, joissa arvostellaan Maahanmuuttoviraston pitkiä käsittelyaikoja. Olen lukuisissa ratkaisuissani todennut pitäväni Maahanmuuttoviraston käsittelyaikatilannetta hyvin epätydyttävänä. On näin ollen hyvä, että ulkomaalaislainsäädäntöä kehitetään siten, että käsittelyaikoja pyritään lyhentämään.

Maahanmuuttoviraston asiakkaiden oikeusturva ei esityksen perustelujen mukaan heikenny, koska Maahanmuuttoviraston automaattisesti tehtyyn päätökseen saa vaatia maksutta oikaisua. Maahanmuuttoviraston oikaisuvaatimukseen antamaan päätökseen voisi ehdotuksen mukaan hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Totean, että yhdenvertaisuuden ja hyvän hallinnon turvaamiseksi hallinnon asiakkaalla tulee olla myös automaattisen päätöksenteon tilanteissa mahdollisuus ihmisen antamaan neuvontaan ja palveluun. Tämä on erityisen tärkeää, kun on kysymys ulkomaalaisista, jotka eivät välttämättä kaikissa tilanteissa ymmärrä valituksen ja oikaisuvaatimuksen eroja. Hyvän hallinnon ja oikeusturvan näkökulmasta on myös tärkeää, että esimerkiksi kolmannen maan kansalaisella on saatavilla tieto hänen hakemuksensa automaattisesta käsittelystä jo ennen asian vireillepanoa.

Myös päätöksiin liittyvien vastuuasemien Maahanmuuttovirastossa tulee laillisuusperiaatteen toteutumiseksi olla yksiselitteisen selkeästi määriteltäviä.

Oikeusasiamies

Petri Jääskeläinen

Esittelijäneuvos

Jari Pirjola

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asiahallintajärjestelmässä.